

*Гордієнко А. В.,**кандидат юридичних наук,**докторант кафедри конституційного та адміністративного права
Запорізького національного університету*

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ У СФЕРІ ОХОРОНИ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ ТА БЕЗПЕКИ ПОВІТРЯНОГО ПРОСТОРУ В УКРАЇНИ

Анотація. У статті проведено аналіз питання участі громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору в Україні. Вказано, що активне залучення до участі громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору стосується співпраці та здійснення спільних обов'язків на всіх етапах процесу прийняття рішень як вищої форми участі (наприклад, визначення порядку денного, визначення питання, розробку документів, прийняття рішень та їх виконання, делегування конкретного завдання). Воно включає представників громадськості, які займають місце за столом поруч із представниками державних органів. Ініціатива може надходити від обох сторін. З одного боку, необхідно укласти угоду про загальні цілі процесу, а з іншого – представники громадськості повинні мати можливість зберегти свою незалежність, а також виступати та агітувати за рішення, прийняття яких вони прагнуть.

Участь громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору може реалізовуватись на всіх етапах, проте особливо актуальною така участь є піл час розробки державної політики у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору або реалізації такої політики та навчання. Зокрема наведене доцільно реалізувати шляхом: утворення робочої групи або комітету, що сформовано у формі постійної або спеціальної експертної групи для надання консультацій з питань охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору; спільної розробки нормативних документів, зокрема, участі у підготовці частини законодавчого процесу у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору; спільного прийняття рішень у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору; стратегічного партнерства, за умови якого громадськість та державні органи створюють партнерство для реалізації державної політики у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору України.

Ключові слова: громадськість, публічне управління, охорона атмосферного повітря, безпека повітряного простору.

Постановка проблеми. Активне залучення до участі громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору стосується співпраці та здійснення спільних обов'язків на всіх етапах процесу прийняття рішень як вищої форми участі (наприклад, визначення порядку денного, визначення питання, розробку документів, прийняття рішень та їх виконання, делегування конкретного завдання). Воно включає представників громад-

ськості, які займають місце за столом поруч із представниками державних органів. Ініціатива може надходити від обох сторін. З одного боку, необхідно укласти угоду про загальні цілі процесу, а з іншого – представники громадськості повинні мати можливість зберегти свою незалежність, а також виступати та агітувати за рішення, прийняття яких вони прагнуть.

Участь громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору може реалізовуватись на всіх етапах, проте особливо актуальною така участь є піл час розробки державної політики у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору або реалізації такої політики та навчання. Зокрема наведене доцільно реалізувати шляхом: утворення робочої групи або комітету, що сформовано у формі постійної або спеціальної експертної групи для надання консультацій з питань охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору; спільної розробки нормативних документів, зокрема, участі у підготовці частини законодавчого процесу у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору; спільного прийняття рішень у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору; стратегічного партнерства, за умови якого громадськість та державні органи створюють партнерство для реалізації державної політики у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору.

Стан дослідження. Щодо питання участі громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору, наукові пошуки були проведені такими науковцями, як: В.Б. Авер'янов, Ю.П. Битяк, Р.А. Калюжний, В.К. Колпаков, С.В. Ківалов, Т.О. Коломоєць та багатьма іншими.

Метою цієї статті є аналіз питання участі громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору в Україні.

Вклад основного матеріалу. Діалог є основною формою співпраці громадськості та органів публічного управління у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору і повинен призводити до результатів, узгоджених сторонами, зокрема шляхом: постійного проведення громадських слухань та форумів у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору за участю зацікавлених сторін (замість розгляду конкретних питань); утворення міжгалузевих рад за участю громадськості щодо питань у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору щодо конкретних питань; співпраці представників центральних органів влади з громадськості щодо питань у сфері охорони атмо-

ферного повітря та безпеки повітряного простору; проведення заходів, спрямованих на розвиток потенціалу та підвищення обізнаності у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору та участі громадськості.

Зворотний зв'язок з боку державних органів та засоби правового захисту в разі недотримання гарантій співучасті чи їх порушення є одним з ключових елементів забезпечення довіри у системах участі громадськості та органів публічного управління у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору. Підтримувати правове середовище та сприяти практиці співучасті громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору можуть документи, у яких викладено чіткі вказівки та основи надання зворотного зв'язку та звернення до засобів правового захисту у разі виявлення невідповідностей. Безумовно, у якості належної практики, державами передбачено вжиття заходів у разі недотримання органами влади цих процедур.

Упродовж останніх років міжнародні та європейські стандарти участі громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору значно розвинулися у прагненні зміцнити гарантії співучасті. Право участі громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору підкреслюється в багатьох обов'язкових та необов'язкових до виконання документах, а міжнародні стандарти не двозначно підтримують думку про те, що участь громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору є правом, яке необхідно регулювати та реалізовувати, а не залишати на розсуд представників влади. Окрім того, документами передбачено вирішення країнами широкого кола проблем з метою сприяння участі громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору, наприклад, проблем доступу до інформації та загальної рівності, визнаючи істотну роль громадськості в участі в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору, забезпечуючи можливість участі соціально незахищених груп, специфіку співучасті у прийнятті екологічно значущих рішень та сприятливу законодавчу базу для ефективної участі громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору.

Також на глобальному рівні, зокрема, на європейському рівні право на участь у вирішенні громадських справ, і є право участі громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору, недвозначно передбачено для кожної особи, без виключень та необґрунтованих обмежень. Більш того, будь яка зацікавлена особа, безпосередньо або через організацію, повинна мати змогу зробити свій внесок у розвиток державної політики та законодавства у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору.

Участь окремих осіб та громадських організацій у процесі формування державної політики у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору та прийняття рішень не тотожна участі у політичній діяльності. Ці напрями мають розрізнятися у законодавстві, таким чином лімітуючи кількість будь-яких ситуацій, у яких участь громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки

повітряного простору у процесі прийняття рішень обмежується в межах визначення певної діяльності.

До найбільш релевантних аспектів в контексті участі громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору належить: участь шляхом збору та передачі поглядів різних членів громадськості та зацікавлених громадян через громадські організації з метою здійснення впливу на процес прийняття рішень у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору; довіра та відкритість процесі участі громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору; відповідальність та прозорість як з боку громадськості, так і з боку державних органів на всіх етапах діяльності; незалежність та неупередженість під час участі громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору, свобода у переслідуванні їх цілей, прийняття рішень та діяльності; відсутність дискримінації, однакове ставлення до усіх осіб, включаючи представників меншин, соціально-незахищених верств, вразливих чи соціально-відчужених осіб чи груп, які бажають прийняти участь у публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору.

Існує недвозначний зв'язок між можливістю участі громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору сприятливими умовами для роботи громадських організацій. Закони та практики забезпечують сприятливе середовище для громадськості (як і наслідок, для участі громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору), якщо в них закладено повагу до фундаментальних прав та свобод об'єднання, свободу зборів, свободу самовираження та захист прав людини. Сприятлива законодавча база лімітує здатність державних органів перешкоджати реалізації основних прав людини та на вільне заснування та роботу, а також обмежувати доступ до ресурсів.

Проведений аналіз нормативного регулювання гарантій участі громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору європейських країн свідчить про існування загальних основ участі громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору, та окреслює важливі елементи:

1. У процесі прийняття рішень у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору усі мають бути проінформованими та з усіма мають бути проведені консультації. Можливість участі громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору надається різноманітним групам. Для сприяння та заохочення залучення таких груп мають бути обрані відповідні способи, які надають можливість кожному приймати участь в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору, наприклад людям з інвалідністю та літнім громадянам.

2. Громадськість відіграє вирішальну роль у процесі публічного управління у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору; зокрема громадські організації можуть сприяти участі громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного

простору, представляти інтереси своїх членів та зацікавлених осіб, постійно інформувати їх про процес прийняття рішень у процесі публічного управління у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору та його результати.

3. Громадськість повинна мати доступ до проєктів у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору вже на найпершому етапі їх розробки та у подальших редакціях.

4. Час, виділений на участь громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору, повинен визначатися з урахуванням проведення відповідних консультацій.

5. Забезпечення зворотного зв'язку для учасників процесу публічного управління у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору підвищує довіру та посилює залучення. Це також заохочує прихильність громадськості та її участь у подальших процесах в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору.

6. Проведення оцінювання процесу участі громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору для покращення майбутніх процесів та поширення досвіду застосування креативних моделей.

7. Щоб підтримати участь громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору на всіх етапах процесу, можуть використовуватися різні інструменти та механізми. Рішення про їх використання повинне прийматися на початку процесу для забезпечення вибору найбільш доцільних.

8. Щоб забезпечити обізнаність громадськості про процес участі в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору у прийнятті рішень, слід використовувати різні інструменти (наприклад, компанії, веб-сайти тощо).

9. З метою сприяння процесу та залучення громадськості в процесі публічного управління у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору державні органи мають використовувати інструменти електронної участі. Загалом такі інструменти розробляються у формі зручної для використання платформи з простими механізмами надання доступу до даних та їх повторного використання, у тому числі передбачають можливість проведення електронних консультацій (що містять інформацію про процес складання проекту документа у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору, місце для коментарів, дані про контактну особу та інші пов'язані матеріали), та мають призначену команду з осіб, відповідальних за постійне оновлення інформації.

Варто вказати, що нашою державою активно підтримується будь яка ініціатива, пов'язана з участю громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору. Відповідно до Постанови КМУ від 14 серпня 2019 р. № 82783 до складу комісії з питань здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря та управління якістю атмосферного повітря входять представники громадських об'єднань, що провадять свою діяльність у межах зони або агломерації (за згодою). Відповідно до Наказу Міндовкілля № 261 від 20.04.2021 р. [1] утворено Міжвідомчу комісію з питань здійснення державного

моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря, до складу комісії входить 22 осіб, 1 особа-представники громадськості (що складає менше 5 % від чисельного складу).

Певним чином виділяється склад комісії Київської зони, адже представників громадськості до складу не включено. Протилежним чином виділяється склад Запорізької зони, до якої входить найбільша кількість представників громадськості. Разом з тим, додаткових коментарів потребує персональний склад комісії Дніпропетровської зони та агломерації Дніпро, Маріуполь і Запоріжжя. До складу комісії Дніпропетровської зони включено Голову громадської екологічної ради при облдержадміністрації, який фактично представляє інтереси 19 громадських організацій. До складу комісії агломерації міста Дніпро включено представника громадської екологічної ради при Дніпровській міській раді, який представляє інтереси 34 громадських організацій. До складу комісії агломерації Маріуполь входить делегований член Зеленої ради при виконавчому комітеті Маріупольської міськради, який представляє інтереси 23 громадських організацій. До складу комісії агломерації Запоріжжя входить Голова громадської ради при виконавчому комітеті Запорізької міської ради, який представляє інтереси 37 громадських організацій. Незважаючи на ці обставини, колективні представники громадськості під час винесення рішень мають один голос.

Також участь громадськості під час формування та реалізації державної, регіональної політики забезпечується роботою громадських рад при Міндовкіллі, Держекоінспекції України, інших міністерств, агентств на національному рівні, а також роботою громадських екологічних рад при державних обласних адміністраціях, територіальних органах Держекоінспекції, виконкомах міських рад.

Закон України «Про громадські об'єднання» закріплює таке визначення «Громадського об'єднання» – добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав та свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних та інших інтересів. Громадське об'єднання може здійснювати зі статусом юридичної особи або без такого статусу. Громадське об'єднання зі статусом юридичної особи є непідприємницьким товариством, основною метою якого не є одержання прибутку. Кожне громадське об'єднання розробляє свій статут, де зазначено головну мету організації та основні напрямки діяльності [2].

Тому варто відзначити, що ті неурядові громадські організації, які за нашою думкою є ключовими гравцями, значну частку своєї роботи витрачають на вирішення проблем охорони та управління якістю повітря. Кожна з організацій має своє бачення вирішення проблем охорони атмосферного повітря та займає свою нішу у даному процесі.

Громадська організація «Зелений світ – Друзі Землі» [3] має великий досвід у сфері моніторингу та управління якістю атмосферного повітря в Україні. Свій початок громадська організація бере з неформального об'єднання «SOS», яке було створено на початку 70-х у Дніпрі. Офіційно організація була зареєстрована у 1997 році та першочергово фокусувало увагу у сфері сталого розвитку. Члени організації приділяли особливу увагу роботі з органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування з питань екологічної політики, поширення відновлюваних джерел енергії та екологічно чистих

технологій, впровадження національного та міжнародного екологічного законодавства. Так, члени «Зеленого світу» стали ініціаторами створення громадської екологічної ради при Дніпропетровській обласній державній адміністрації.

Пізніше фахівці «Зеленого світу» стали ініціаторами включення цілі щодо розбудови системи автоматизованого моніторингу параметрів довкілля області до Дніпропетровської обласної комплексної програми (стратегії) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016-2025 роки. Згодом, коли члени команди «Зеленого світу» отримали депутатські мандати у Дніпропетровській обласній раді, за їх ініціативи до зазначеної Програми були внесені конкретні заходи, що дозволили розпочати розбудову нової системи автоматизованого моніторингу довкілля у Дніпропетровській області. Згодом, було виділено бюджет для створення та роботи профільного підприємства «Центр екологічного моніторингу». Також фахівці громадського об'єднання взяли участь у розробці проекту Положення про систему моніторингу довкілля Дніпропетровської області. Зараз робота «Зеленого світу» поширюється на території Дніпропетровської області та всієї України.

Українська система громадського моніторингу якості повітря EcoCity – це неприбутковий проєкт української мережі громадського моніторингу якості повітря, який впроваджує громадська організація «Фрі Ардуїн» спільно з партнерськими громадськими організаціями та науково-технічними радниками. Цей проєкт зародився ініціативою активістів та винахідників у 2018 році у м. Івано-Франківськ та за 4 роки поширився територією усіх регіонів України. Зараз EcoCity – це найбільша мережа, що об'єднує понад 600 встановлених станцій громадського моніторингу якості повітря [4].

Вплив проєкт EcoCity на розвиток моніторингу та управління якістю повітря фокусується у трьох основних напрямках:

- 1) мотивація молоді України до суспільно-корисного винахідництва та вивчення природничих та технічних наук;
- 2) інформування населення про якість повітря у промислових агломераціях та найвіддаленіших куточках країни;
- 3) стимулювання розвитку державної та муніципальних систем моніторингу якості атмосферного повітря.

За останні 4 роки команда EcoCity за підтримки чеської неурядової організації «Arnika» та інших партнерів реалізувала декілька інновацій громадського моніторингу якості повітря. Мережа EcoCity не обмежується моніторингом вмісту дрібнодисперсного пилу фракції PM 2.5 та PM 10, а активно працює над усім переліком пріоритетних забруднюючих речовин ВООЗ. Зараз станції проєкту EcoCity здатні оцінювати якість повітря з 19 забруднюючими речовинами, серед яких приземний озон, чадний газ, діоксид азоту та леткі органічні сполуки. Спільними зусиллями розроблено 8 різних типів станцій громадського моніторингу, включно з мобільною станцією Sapphire 32 та indoor-станцією з функцією «розумного будинку». Молодий український винахідник та учасник проєкту Дмитро Обухов створив спеціалізовану операційну систему громадського моніторингу Environment OS, яка дозволить впровадити алгоритм оповіщення населення у моделі SmogAlarm [4].

3 вересня 2021 року мережа EcoCity спільно з проєктом «Чисте повітря для України» реалізує програму розширеної відповідальності та запроваджено технічне обслуговування громадських станцій моніторингу повітря. У серпні 2021 року спільно з КП «Центр екологічного моніторингу» ДОР розпо-

чато комплексні дослідження якості та стабільності результатів моніторингу – так званий «метрологічний колокаційний експеримент», який базується на методології ERA USA [4].

Українська мережа громадського моніторингу якості повітря EcoCity розвиває активні партнерські стосунки з інституціями громадського суспільства та академічними спільнотами. Щомісяця електронною картою якості повітря (www.eco-city.org.ua) користуються понад 20 тис. користувачів та органи місцевого самоврядування у містах України.

Громадська організація «Save Dnipro» 89 розпочала свою роботу у 2017 році (перші декілька років як ініціативне неформальне об'єднання) та за 4 роки суттєво вплинула на поширення інформації про якість атмосферного повітря України. Команда «Save Dnipro» досягла цього результату через екологічний бот SaveEcoBot, призначений для поширення екологічної інформації у соціальних мережах та месенджерах (Telegram, Viber, Facebook Messenger), та мапи якості повітря [4].

Варто зазначити, що до розвитку моніторингу та управління якістю повітря (у формах участі громадського суспільства) залучено багато громадських організацій та ініціатив по всій Україні. Для детального розуміння предмету цього дослідження рекомендуємо ознайомитися та дослідити досвід та активності інших громадських організацій, серед них:

Центр екологічних ініціатив «Екодія» 90- це громадська організація, яка базується у місті Києві, проте сфера її впливу поширюється за межі Київської області. Основним напрямком роботи є аналіз можливостей запровадження європейського законодавства та стандартів охорони та моніторингу довкілля, аналіз звітів з оцінки впливу на довкілля підприємств, дозволів на викиди в атмосферне повітря, комунікація з органами виконавчої влади щодо удосконалення діючого законодавства у сфері моніторингу [4].

Громадська організація «Дзига» – це громадська організація, сфера діяльності якої поширюється на територію міста Запоріжжя. Члени організації опікуються питаннями моніторингу довкілля, розбудови громадської системи моніторингу атмосферного повітря, змін клімату, озеленення. Ця громадська організація має нетривіальний адвокатський компанії, щодо відновлення роботи пересувної лабораторії моніторингу якості повітря, а також входять до складу Комісії з питань здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря та управління якістю атмосферного повітря агломерації Запоріжжя [4].

Коаліція громадських організацій «Досить труїти Кривий Ріг» - це об'єднання 19 інституцій громадського суспільства. Основна робота коаліції направлена участь у громадських обговореннях звітів з ОВД та громадських обговореннях перед отриманням дозволів на викиди забруднюючих речовин.

Рухи «Харків без коксохіму» та «Анти КОКСОХІМ» – неформальне об'єднання екологічних активістів міста Харкова, об'єднаних спільними діями проти забруднення довкілля, що спричиняє так званий «Харківський коксохімічний завод» та інші промислові підприємства на прилеглих територіях. Ці рухи накопичили великий практичний досвід ведення інформаційної та адвокаційної компанії проти промислового забруднення, а також виявлення та поширення в інформаційному просторі екологічних злочинів у місті Харків [4].

Отже, підсумовуючи наведене варто вказати, що до основних принципів участі громадськості в процесі публіч-

ного управління у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору варто віднести: принцип прозорості, в тому числі своєчасний доступ громадськості до всіх документів, проектів, рішень та висновків, які мають значення для процесу участі в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору; принцип неупередженості та незалежності; принципи відкритості та доступності, оскільки процеси участі повинні бути відкритими та доступними для всіх на основі узгоджених меж участі громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору; принципи відповідальності та ефективності, за яких участь громадськості в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору повинна бути зорієнтованою на результат, що б мала реальний вплив на зміст, а також органи повинні нести відповідальність перед суспільством за плин процесів та доповідати за результати; принципи відсутності дискримінації, рівного ставлення та відкритості, а саме рівного доступу для всіх, у тому числі задоволення потреб меншин, осіб, які перебувають у несприятливих умовах, вразливих чи соціально відчужених осіб або груп осіб, які бажають взяти участь в публічному управлінні у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору.

У Законі України «Про оцінку впливу на довкілля» визначено, що громадськість – одна чи більше фізичних або юридичних осіб, їх об'єднання, організації або групи. У цьому сенсі у питаннях охорони та захисту довкілля доцільно розглядати можливість участі не тільки громадських організацій (формалізованих інститутів громадського суспільства), а й громадян, що керуються власною громадською позицією та ініціативою [5].

Висновки. Для посилення участі громадськості в процесі публічного управління у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору, ми рекомендуємо звернути увагу на такі інструменти: розвиток екологічної просвіти (організація цікавих заходів із залученням професійних сторітелерів та інфлюенсерів для доступної, цікавої подачі інформації; активне висвітлювання роботи не тільки діяльності та успіхів громадських об'єднань, а й персоналізованих боротьби за чисте повітря для всіх. Широке висвітлення цієї інформації допоможе сформувати у населення чітку громадську позицію та відчуття вагомості думки кожної персоналії. Це допоможе перейти до наступного кроку – долучення до роботи громадських організацій, локальне командування тощо; прозорість та публічність політики у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору органів влади та місцевого самоврядування, доступ до публічної інформації від кожного із суб'єктів моніторингу та промислових об'єктів, можливість проведення відкритого діалогу.

З позиції колективної участі громадськості в процесі публічного управління у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору слід зазначити, що екологічний громадський рух в цілому можна охарактеризувати як достатньо розвинений. Проте тан екологічного руху Донеччини, Луганщини, Автономної Республіки Крим та інших окупованих територій наразі оцінити важко. Це пов'язано з російсько-українською війною та незаконною окупацією частин українських територій. Важливим завданням найближчих років є: посилення роботи у напрямку екологічної освіти; проведення широких інформаційних компаній та привернення уваги гро-

мадян до проблем довкілля в цілому та якості атмосферного повітря зокрема; проведення спеціальних інформаційних компаній щодо необхідності розбудови державної, регіональної та громадської систем моніторингу стану та якості атмосферного повітря.

На нашу думку, активна участь громадськості в процесі публічного управління у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору, експертів та вчених допоможе забезпечити прозору та ефективну реалізацію державної політики у сфері охорони атмосферного повітря та безпеки повітряного простору.

Література:

1. Наказ Міндовкілля № 26 від 20.04.2021 р. URL: <https://mepr.gov.ua/nakaz-mindovkillya-261-vid-20-04-2021/>
2. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
3. Офіційний сайт Громадської організації «Зелений світ-Друзі Землі». URL: <http://zsfoe.org/>
4. Ангурець О., Хазан П., Колесникова К. Управління якістю атмосферного повітря: від концепції до впровадження: Звіт за результатами досліджень / у редакції М. Сороки. Прага-Київ: Arnika, 2021. 52 с.
5. Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 23.05.2017 № 2059-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>

Hordiienko A. Public participation in public administration in the field of atmospheric air protection and airspace security in Ukraine

Summary. The article analyzes the issue of public participation in public administration in the field of air protection and airspace safety in Ukraine. It is indicated that the active involvement of the public in public administration in the field of air protection and airspace safety refers to cooperation and the implementation of joint responsibilities at all stages of the decision-making process as the highest form of participation (e.g., setting the agenda, defining the issue, developing documents, making decisions and executing them, delegating a specific task). It includes members of the public who sit at a table next to government officials. The initiative can come from both sides. On the one hand, it is necessary to conclude an agreement on the general objectives of the process and, on the other, members of the public must be able to maintain their independence, as well as to advocate and agitate for the decisions they seek.

Public participation in public administration in the field of air protection and airspace safety can be implemented at all stages, but such participation is especially relevant during the development of state policy in the field of air protection and airspace safety or the implementation of such policy and training. In particular, it is expedient to implement the above by: establishing a working group or committee, which is formed in the form of a permanent or special expert group to provide advice on air protection and airspace safety; joint development of normative documents, in particular, participation in the preparation of a part of the legislative process in the field of air protection and airspace safety; joint decision-making in the field of air protection and airspace safety; strategic partnership, under the condition of which the public and state bodies create a partnership for the implementation of state policy in the field of air protection and airspace safety of Ukraine.

Key words: public, public administration, air protection, airspace safety.